

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 28/2004 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av naturgasmarknadslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 7 september 2004 en proposition med förslag till lag om ändring av naturgasmarknadslagen (RP 128/2004 rd) till ekonomiutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande GrUU 37/2004 rd i ärendet. Utlåtandet ingår som bilaga till detta betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Mauri Valtonen och konsultativ tjänsteman Arto Rajala, handels- och industriministeriet
- tf. överdomare Olli Mäkinen, marknadsdomstolen

- direktör Asta Sihvonen-Punkka, Energimarknadsverket
- utredningschef Timo Mattila, Konkurrensverket
- verkställande direktör Antero Jännes, Gasum Oy
- branschdirektör Markku Jalonen, Energibranschens Centralförbund rf Finergy
- enhetschef Pekka Salomaa, Finska Elenergiförbundet SENER rf
- verkställande direktör Jarmo Nupponen, Olje- och Gasbranschens Centralförbund
- konkurrensombudsman, energiingenjör Mauri Marjamäki, Finlands Kommunförbund
- planerare Erkki Kalmari, Metener Oy som representant för Biokaasuyhdistys.

Dessutom har utskottet fått ett skriftligt utlåtande från Fortum Power and Heat Oy.

PROPOSITIONEN

Genom ändringarna i gasmarknadslagen genomförs direktivet om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas. Finland utnyttjar sin rätt till undantag enligt direktivet och kräver inte åtskiljande av överföringsnäten för naturgas eller rättslig och funktionell åtskillnad i fråga om distributionsnät.

Lagens tillämpningsområde föreslås bli utvidgat. Lagen ska tillämpas också på biogas, gas

från biomassa och annan gas förutsatt att de tekniskt och säkert kan föras in i naturgasnätet och överföras i nätet.

Genom förordning av handels- och industriministeriet föreskrivs om de allmänna avtalsvillkor som ska tillämpas på konsumenter i fråga om försäljning av naturgas och nättjänster.

I 2 kap. i naturgasmarknadslagen föreskrivs om de allmänna förpliktelserna och prissätt-

ningsprinciperna vid nätverksamhet. Lagen föreslås bli kompletterad med en bestämmelse om att när de systemansvariga för distributionssystemet fusionerar sin nätverksamhet ska sådana avsevärda förändringar i de enskilda kundernas avgifter genomföras inom en övergångsperiod som godkänns av naturgasmarknadsmyndigheten.

Enligt en ny bestämmelse i lagen ska naturgasmarknadsmyndigheten följa balansen mellan utbud och efterfrågan, naturgasnätets kvalitet och underhållsnivå samt åtgärder för att täcka efterfrågetoppar och hantera brister i leveranserna.

Lagen föreslås vidare bli kompletterad med bestämmelser om naturgasmarknadsmyndighetens rättigheter och skyldigheter. Myndigheten ska varje år offentliggöra en rapport om tillsynen över marknaden och fullfölja sina internationella informationsförpliktelser i anknytning till

tillsynen. Genom sitt beslut ska naturgasmarknadsmyndigheten fastställa tjänstevillkoren och prissättningsmetoderna för nätinnehavare och systemansvariga för överföringssystemet innan de införs. Tillsynsmyndigheten ska förplikta de berörda att rätta fel eller försummelser och föreskriva hur det ska ske och betala tillbaka en avgift till kunden om den har tagits ut på felaktiga grunder. Naturgasmarknadsmyndigheten ska behandla en begäran om undersökning som gäller systemansvariga inom två månader från att den mottagit en begäran om undersökning. Tillsynsmyndigheten ska ges en möjlighet att förena sitt beslut med vite.

I lagen föreskrivs också om ansökan om undantagslov för nätinvesteringar och om villkoren för att bevilja undantag, ändringssökande i naturgasmarknadsmyndighetens beslut och om myndighetens rätt att utföra besiktning.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Ekonomiutskottet föreslår att lagförslaget godkänns med ändringarna nedan som huvudsakligen bygger på grundlagsutskottets utlåtande.

Den viktigaste ändringen i lagen gäller förfarandet vid prissättning av nätinnehavarens tjänster som ska följa det behöriga direktivet. Energi marknadsverket fastställer genom sitt beslut de tjänstevillkor och metoder för prissättning av tjänsterna som nätinnehavaren ska iaktta innan de införs. En annan viktig ändring är att ändring kan sökas i två steg.

Ändringarna i naturgasmarknadslagen svarar mot ändringarna i elmarknadslagen.

I sin nuvarande omfattning täcker vårt naturgasnät en mycket liten del av hela Finlands territorium. Ekonomiutskottet anser att naturgasnätet bör utvecklas genom investeringar i utvidgningar och kompletteringar nu när det finns förutsättningar för investeringar. I sin egenskap av naturgasmarknadsmyndighet bör energimarknadsverket i sina beslut enligt naturgasmarknadslagen beakta särdragen i naturgasnätetsverk-

samheten och de stora investeringar som behövs i utveckling av nätet.

Naturgasmarknadslagen tillämpas också på biogas, gas från biomassa och annan gas som tekniskt och säkert kan föras in och överföras i naturgasnätet. Utvidgningen av lagens tillämpningsområde gynnar åtminstone inte ännu användningen av sådana gaser i nämnvärd grad eftersom det nuvarande naturgasnätet har en ganska begränsad regional täckning.

Enligt uppgift till ekonomiutskottet bevakar handels- och industriministeriet biogasprojektet och är vid behov berett att föreslå en sådan ändring av naturgasmarknadslagen som beaktar överföringen av biogaser. I det sammanhanget bör det också utredas vilka kvalitetskrav som ska ställas på biogas.

Ekonomiutskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om att regeringen före utgången av september 2006 bör komma med en utredning till ekonomiutskottet om utvecklingen av naturgasmarknaden och erfarenheterna av tillämpningen av naturgasmarknadslagen (*Utskottets förslag till uttalande*).

I proposition RP 127/2004 rd med förslag till ändring av elmarknadslagen och marknadsdomstolslagen kompletteras den sistnämnda lagen med en bestämmelse om att marknadsdomstolen behandlar de ärenden som hör till dess behörighet enligt naturgasmarknadslagen. Av sakkunnigledamöterna i marknadsdomstolen krävs bland annat att de är förtroga med elmarknaden. Ekonomiutskottet hänvisar till sitt betänkande EkUB 27/2004 rd om RP 127/2004 rd om att marknadsdomstolen måste tillförsäkras adekvata resurser för att behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen inte ska fördröjas i oskälighetsgrad.

Detaljmotivering

4 kap. 7 §. Grundlagsutskottet noterar i sitt utlåtande att bemyndigandebestämmelsen i paragrafen i den form den har i propositionen står i strid med grundlagen. Avsikten har varit att med stöd av bemyndigandet verkställa sådana rättigheter för kunden och skyldigheter för tjänestetillhandahållaren vars grunder det enligt grundlagen ska föreskrivas om genom lag.

Med anledning av detta har paragrafen ändrats så att det föreskrivs genom lag om avtalsvillkoren för naturgasförsäljning och nättjänster.

I 2 mom. i den föreslagna ikraftträdandebestämmelsen ska föreskrivas om retroaktiv tillämpning av de bestämmelser som tillämpas på naturgasavtal utfärdade genom förordning med stöd av 4 kap. 7 §. Grundlagsutskottets ståndpunkt är att förslaget om att bestämmelser som utfärdas genom förordning ska kunna tillämpas retroaktivt inte uppfyller kravet på att bestämmelser ska utfärdas genom lag enligt de allmänna villkoren för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna och står därmed i strid med grundlagen.

Om det föreskrivs om kunders rättigheter och tjänestetillhandahållarnas skyldigheter genom lag kommer det preciserade 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen att svara mot grundlagsutskottets ståndpunkt.

7 kap. 5 §. I paragrafen föreskrivs om rätten för en tjänsteman hos naturgasmarknadsmyndigheten att utföra besiktning. Ekonomiutskottet har preciserat bestämmelsen utifrån grundlagsutskottets utlåtande så att besiktning får göras i lokaler som innehas av en sammanslutning eller inrättning som bedriver verksamhet som omfattas av tillsyn. Besiktning får inte utföras i lokaler som omfattas av hemfridskyddet.

9 kap. 4 §. Rätten att söka ändring i naturgasmarknadsmyndighetens beslut preciseras i 2 mom. genom att ändring i ett beslut som naturgasmarknadsmyndigheten har meddelat med stöd också av 3 kap. 1 § 2 mom. och som gäller nödvändiga villkor för utnyttjande av ett överföringssystem för naturgas i syfte att fullfölja systemansvaret får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen.

I 3 mom. föreslås att naturgasmarknadsmyndigheten ska ha rätt att genom besvär söka ändring i beslut av förvaltningsdomstolen genom vilka domstolen har upphävt eller ändrat naturgasmarknadsmyndighetens beslut.

Grundlagsutskottet framhåller att förslaget är exceptionellt i förvaltningsprocesssystemet. Utskottet anser att bestämmelsen om naturgasmarknadsmyndighetens allmänna besvärsrätt bör strykas i lagförslaget.

I 6 § 2 mom. i förvaltningsprocesslagen sägs att en myndighet därtill har besvärsrätt på grundval av stadgande i lag eller om besvärsrätten är nödvändig för det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka. Ekonomiutskottet påpekar att det efter förvaltningsprocesslagen har föreskrivits i många lagar om myndigheters rätt till fortsatta besvär på liknande grunder som nu föreslås i 9 kap. 4 § 3 mom. i naturgasmarknadslagen, t.ex. kommunikationsmarknadslagen. Den föreslagna bestämmelsen har som mål att ge Energimarknadsverket rätt att anföra fortsatta besvär speciellt med tanke på det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka. För klarhetens skull bör Energimarknadsverket få rätt att anföra fortsatta besvär i beslut som det fattat i sin egenskap av tillstånds- och regleringsmyndighet.

dighet. Paragrafens 3 mom. har preciserats till denna del.

I 51 § i elmarknadslagen finns en motsvarande bestämmelse om ändringssökande.

Ikraftträdandebestämmelse. Utskottet har preciserat 2 mom. på grund av ändringen i 4 kap. 7 §.

Utskottet har ändrat 3 mom. så att den första tillsynsperioden enligt 7 kap. 1 a § börjar ett år senare än föreslaget, dvs. den 1 januari 2006, och är i lagen ursprungligen föreskrivna fyra år i stället för fem. Ändringen är motiverad för att prissättningen på tjänster i överföringsnätet och

naturgasförsäljningen och leveransvillkoren med tillhörande tariffer ska kunna anpassas till lagens krav.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår ekonomikutskottet

att lagförslaget godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av naturgasmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i naturgasmarknadslagen av den 31 maj 2000 (508/2000) 9 kap. 6 §,
ändras 2 kap. 9 § 3 mom., 7 kap. 2 § och 9 kap. 4 och 5 § samt
fogas till 1 kap. 2 § ett nytt 3 mom., till 2 kap. en ny 4 a §, till 4 kap. en ny 7 §, till 7 kap. 1 § ett nytt 3 mom., till 7 kap. nya 1 a—1 d och 2 a §, till 7 kap. 5 § nya 2 och 3 mom., till 7 kap. en ny 7 § samt till 9 kap. en ny 4 a § som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §
(Som i RP)

2 kap.

Allmänna förpliktelser vid nätverksamhet och prissättningsprinciper

4 a och 9 §
(Som i RP)

4 kap.

Naturgasförsäljning och naturgasförbrukarens ställning

7 §

På leverans av naturgas och naturgasöverföringstjänster till konsumenterna tillämpas följande:

1) Kunderna har rätt till ett avtal med sin naturgastjänstleverantör, i vilket följande skall anges:

- leverantörens namn och adress,*
- tjänster som tillhandahålls, tjänstekvalitet och tidpunkt för den ursprungliga uppkopplingen,*
- eventuella underhållstjänster som tillhandahålls,*

- på vilket sätt aktuell information om tariffer och underhållskostnader kan erhållas,

- avtalets löptid och hur avtalet och tjänsterna förlängs eller sägs upp samt eventuell rätt till frånträädande,

- alternativa tvistlösningsmetoder,

2) Avtalsvillkoren skall vara skäliga och information om dem bör ges kunderna innan avtalet ingås,

3) Kunden skall underrättas i god tid om varje avsikt att ändra avtalsvillkoren,

4) Tjänsteleverantören skall underrätta kunderna om att de har rätt att frånträda avtalet, om avtalsvillkoren förändras,

5) Tjänsteleverantören skall underrätta sina kunder om varje avgiftshöjning i god tid och senast 30 dagar innan höjningen träder i kraft,

6) Om tjänsteleverantören ändrar avtalsvillkoren och kunden inte godtar de nya villkoren, har kunden rätt att frånträda avtalet.

7 kap.

Ledning och tillsyn

1, 1 a—1 d, 2 och 2 a §
(Som i RP)

5 §

— — — — —
Vederbörande tjänsteman hos naturgasmarknadsmyndigheten har rätt att utföra besiktning i lokaler som innehas av en sammanslutning eller inrättning som bedriver verksamhet som omfattas av tillsyn i syfte att genomföra tillsynsuppdrag enligt denna lag och övervaka att naturgasmarknadsmyndighetens beslut om fastställande eller föreläggande iakttas. *Besiktning får dock inte utföras i lokaler som omfattas av skyddet för hemfriden.* En sammanslutning eller inrättning som bedriver verksamhet som omfattas av tillsyn skall på begäran tillhandahålla den tjänsteman som utför besiktningen de handlingar och dokument i sina datasystem samt bereda tillträde till de naturgasanordningar och naturgasanläggningar som kan ha betydelse vid övervakningen av att denna lag eller bestämmelser eller

föreskrifter som utfärdats med stöd av den följs. Den tjänsteman som utför besiktningen har rätt att gratis ta kopior av de handlingar som skall granskas och utskrifter av de dokument som finns i datasystemen.

(3 mom. som i RP)

7 §

(Som i RP)

9 kap.

Särskilda bestämmelser

4 §

(1 mom. som i RP)

Ändring i ett beslut som naturgasmarknadsmyndigheten har meddelat med stöd av 2 kap. 4—4 a §, 3 kap. 1 § 2 mom. samt 7 kap. 1 a—1 d och 2 § får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. På besvärbehandlingen i marknadsdomstolen tillämpas förvaltningsprocesslagen. Om offentlighet i fråga om behandlingen och handlingarna bestäms särskilt.

Ändring i beslut som handels- och industriministeriet har fattat med stöd av denna lag samt i beslut av förvaltningsdomstolen och marknadsdomstolen får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som bestäms i förvaltningsprocesslagen. Naturgasmarknadsmyndigheten har rätt att genom besvär söka ändring i beslut av förvaltningsdomstolen om ett tillståndsärende enligt denna lag och i ett beslut av marknadsdomstolen enligt 2 mom. genom vilka fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat naturgasmarknadsmyndighetens beslut.

4 a och 5 §

(Som i RP)

(1 mom. som i RP)

Vad som föreskrivs i 4 kap. 7 § skall tillämpas också på naturgasavtal som ingåtts före denna lags ikraftträdande.

Den första tillsynsperioden enligt 7 kap. 1 a § börjar den 1 januari 2006. (*Utesl.*)

(4—6 mom. som i RP)

Utskottets förslag till uttalande

*Riksdagen förutsätter att regeringen
före utgången av september 2006 läm-*

*nar en utredning till ekonomiutskottet
om utvecklingen av naturgasmarkna-
den och erfarenheterna av naturgas-
marknadslagen.*

Helsingfors den 2 december 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd
vordf. Jari Leppä /cent
medl. Arto Bryggare /sd
Sari Essayah /kd
Klaus Hellberg /sd
Reijo Kallio /sd
Esko Kiviranta /cent
Martti Korhonen /vänst
Miapetra Kumpula /sd (delvis)

Seppo Lahtela /cent
Jere Lahti /saml
Klaus Pentti /cent
Antti Rantakangas /cent (delvis)
Sari Sarkomaa /saml
Juhani Sjöblom /saml
Oras Tynkkynen /gröna
ers. Roger Jansson /sv (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Eelis Roikonen.